

Wijze en dwaze maagden

18 juni 2017

Voorgangers: Kees Kok (overweging) en Hans Opschoor

Lezing: Matt. 25: 1-13

Overweging: Kinderen van het licht

Het zijn en blijven merkwaardige verhalen, die evangeliën. Raadselachtig, onbegrijpelijk soms, dan weer helder oplichtende woorden. We weten intussen wel dat het daarbij niet om feitelijke verslagen gaat. De evangeliën gaan niet over wat er precies is gebeurd, maar over wat er steeds opnieuw gebeurt, kan gebeuren, te gebeuren staat. Niet over wat Jezus precies heeft gezegd en gedaan, maar wat er over hem verteld wordt, en over wat degenen die hem zo nodig willen volgen te wachten staat, toen en vandaag. Wat zouden we anders aan die vreemde verhalen aan hebben, waarom zouden we nog moeite doen ze te begrijpen?

We lazen het evangelifragment over de domme en verstandige meisjes, ook wel 'de wijze en de dwaze maagden' genoemd. Wie worden daarmee bedoeld? Het gaat in elk geval om ongebonden, ongetrouwde jonge vrouwen. Ik moest de laatste weken steeds denken aan meisjes als Savannah en Romy, vermoorde onschuld, een gruwelverhaal over kinderen van het licht en kinderen van de duisternis. Kinderen die deel uitmaken van een wereld waarin de schoonheid en lieflijkheid wordt geëxploiteerd, geëtaled en gemolesteerd. Wie weet welke rol de *social media* daar hebben gespeeld. Waarom gaan die tien meisjes met hun lampen op weg naar een bruidegom die maar niet wil komen, en dan nog midden in de nacht? Ze worden allemaal moe en vallen in slaap. Dan, in het diepst van de nacht, klinkt de roep: 'Daar is de bruidegom!'. Spookachtig. Je denkt: straks worden de meisjes nog wakker gekust, als door de prins in het sprookje. Maar laten we voor onze fantasie met het verhaal aan de haal gaat teruggaan naar het begin. Het gaat hier om een gelijkenis, een vergelijking: 'Dan zal het met het Koninkrijk zijn als met tien meisjes ... Uit de context blijkt dat het gaat om de komst van de 'Zoon der mensen', van de langverwachte messias, de bevrijder. Het gaat over de 'laatste dingen', het einde van de geschiedenis en over het laatste oordeel. Dat is een hoogst dramatische context, vol valse messiasen, oorlogen, hongersnoden, aardbevingen, 'de gruwel der verwoesting', onderdrukking, wetsverachting, en liefde die verkilt. Ook de natuur doet mee: zonsverduistering, vbleekte maan, vallende sterren. Die tijd vraagt om uiterste volharding tot het einde. En dan verschijnt de Mensenzoon op de wolken. De 'Mensenzoon' is een andere naam voor messias (Christus). In die apokalyptische context vol gruwelen duiken dan die meisjes op. Dat is de nacht waarin zij alle tien in slaap vallen.

Hoe meer je met die context rekening houdt, des te meer ga je vermoeden dat deze gelijkenis bedoeld is voor de vroegste gemeenten, de allereerste groepen volgelingen van Jezus. Die moeten het na zijn dood zien vol te houden in de barre tijden van ondergang, verwoesting en onderdrukking. Want Matteüs heeft het niet over een einde der tijden in een verre toekomst, maar over het einde van het Joodse land, dat in de tijd dat hij zijn evangelie schreef, reddeloos, redeloos, en radeloos was. De Joodse opstand was neergeslagen, Jeruzalem met tempel en al verwoest, Juda/Israël gereduceerd tot een provincie van het almachtige Romeinse Rijk. In de totale verwarring die er toen heerste, moesten die kleine messiaanse groepen – onervaren, 'maagdelijk' als bakvissen – maar zien dat ze het volhielden. Een bijna onmogelijke opgave. Blijven uitzien, blijven hopen, blijven geloven en liefhebben. Dat lukt lang niet altijd – ze dreigen voortdurend in slaap te vallen. Als het *moment suprême*, de komst van de bruidegom, de messiaanse bevrijder dan aanbreekt, is de helft onvoorbereid, geen brandstof, geen uithoudingsvermogen, geen licht meer. Ze hebben de moed opgegeven, ze kunnen niet meer. Dat dat gebeurde weten we ook uit de brieven van Paulus, zoals die aan de ekklesia van Tessaloniki, waarin hij waarschuwt:

Kinderen van het licht, kinderen van de dag, niet van de nacht en van de duisternis.

Daarom, niet slapen, als zoveel anderen, maar wakker blijven en nuchter.

Wij die het daglicht bewonen, wij moeten nuchter zijn, bekleed en bewapend met geloof en liefde en met een schild van vertrouwen en vol hoop op redding (1 Tess. 5:5-6.8).

Vandaag is de vraag: wat hebben wij met die apocalyptische tijd te maken? Zien wij hier en nu ook uit naar de messias, de mensenzoon, de bruidegom? Gaan wij hem tegemoet, met brandende lampen, met 'licht dat aanblijft'. Of hebben we onze idealen opgegeven, onze visioenen laten uitdoven? Met andere woorden: behoren wij tot die meisjes, tot de domme, tot de verstandige? Hebben wij genoeg olie in voorraad om onze tocht 'door de nacht van de schepping' voort te zetten? Onze tijd is immers minstens even apocalyptisch als die waar dat hoofdstuk van Matteüs over gaat? Kijk maar: er heerst hongersnood in Afrika, er worden oorlogen gevoerd, aardbevingen zijn er zelfs in eigen land, wetsverachting is aan de orde van de dag, niet alleen in het Witte Huis en in andere regeringsgebouwen, onderdrukking heerst overal ter wereld, en zoveel liefde tussen mensen verkilt. Misschien is onze tijd wel apocalyptischer dan toen, want de ook natuur is behoorlijk van streek en het klimaat van slag. Het zijn duistere tijden. Reden genoeg om uit te zien naar een betere wereld. Die heet in de bijbel 'koninkrijk der hemelen, of van God'. En dat 'koninkrijk' begint met de komst van een ander bewind, een dienend, rechtvaardig bewind, een messiaanse bruiloft. Dat is een zaak van grote nuchterheid en waakzaamheid. En we moeten ons daarbij niet laten bedwelmen door valse messiasen, door valse 'spiritualiteiten' of andere 'spiritualia', onszelf niet religieus in slaap zingen of laten zingen. Waakzaamheid is geboden. En liefde, veel liefde.

Het hoofdstuk waaruit we lezen loopt uit op een oordeel, een 'laatste' eindoordeel van de mensenzoon, de messias, met die scheiding tussen de schapen en de bokken. En het zij nog eens gezegd: dat gaat niet over 'eens en ooit' maar over 'hier en nu'. Dat oordeel treft ook ons vandaag. En dat betekent ook dat het niet – nog niet - definitief is. Dat wij ons nog kunnen omkeren, opstaan, olie verversen. Wat wordt ons bij dat eindoordeel bevraagd? Of wij hongerenden te eten hebben gegeven, dorstigen te drinken, naakten gekleed, gevangenen bezocht, of wij ons hebben toegekeerd naar de ander, onze naaste, die een beroep op ons doet. De bruidegom-mensenzoon-messias representeert al die naasten bij het zogenaamde 'laatste oordeel'. Als wij bijvoorbeeld onze deuren niet openhouden voor de drenkelingen van deze wereld, zal de bruidegom, op wiens nieuwe-wereld-feest wij graag aanwezig zouden zijn, de deur voor onze neus dichtgooien: sorry, ik ken jullie niet. Dat klinkt hard, maar deze woorden zijn geschreven in bittere tijden waarin het er werkelijk op aankwam. Zoiets als de hongerwinter bij ons, of nog erger. Wat me doet denken aan die regels van Van Randwijk: 'Een volk dat voor tirannen zwicht, zal meer dan lijf en goed verliezen – dan dooft het licht'. Dan gaan de lantaarns uit. Laten wij de spiegels van onze navelstaardij, de wichelroeden waarmee wij zoeken naar de zin van het leven en de zwaarden van onze angsten achterlaten langs de kant van de weg, en onze lampen brandende houden, om gaande te blijven naar een nieuwe geboorte. Zo moge het zijn..